

BANK STREET

Meg Howrey

Bank Street

Vertaald door Irene Paridaans

Nieuw Amsterdam

Oorspronkelijke titel *They're Going to Love You*. Doubleday,
a division of Penguin Random House LLC, New York

© 2022 Meg Howrey

© 2023 Nederlandse vertaling Irene Paridaans /

Uitgeverij Nieuw Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp bij Barbara

Omslagbeeld © Nick Starichenko / Shutterstock

Foto auteur © David Zaugh

NUR 302

ISBN 978 90 468 3035 2

www.nieuwamsterdam.nl

‘O Ralph, ik voel me nu heel gelukkig,’
riep ze door haar tranen heen.
‘En onthoud dit,’ vervolgde hij, ‘ook al
word je gehaat, je wordt ook bemind.’

– Henry James, *Portret van een dame*.

Vertaald door Manon Smits, Amsterdam 2018

Goden

Voel wat ik voel.

Ga rechtop staan, benen gesloten, tenen naar voren. Draai je heupen naar buiten zodat de achterkanten van je knieën elkaar raken. Schuif de hiel van de ene voet voor de andere totdat hij de teen raakt. Dit noemen we de vijfde positie.

Onder de juiste voorwaarden (flexibiliteit, training) zullen je voeten stevig in elkaar grijpen: hiel tegen teen, teen tegen hiel. Je knieën zijn gestrekt, je bekken bevindt zich recht boven je knieën. Dit is niet natuurlijk, maar wel zeer elegant. Het is Da Vinci's Vitruviusman, maar dan ingehouden, zonder armen en benen die alle kanten op wijzen.

Contained. Beheerst.

De vijfde is een uitgangspositie. De vijfde is een positie waarin veel bewegingen eindigen. De vijfde is ook gewoon zichzelf. Beweging. Dans, ook al sta je stil.

Zie wat ik zie.

James geeft les. Hij draagt een zacht T-shirt en een ruimzittende joggingbroek. De zolen van zijn dansschoenen bestaan uit twee delen, net als bij balletschoentjes, zodat hij makkelijker kan demonstreren hoe je je voeten moet strekken. Hij is op een ijdele manier trots op zijn voeten, op de hoge wreven.

'... en contain,' zegt James als de dansers hun benen sluiten en de vijfde positie innemen. '... en contain.'

De balletklas, in een studio in Upper West Side in New York,

bestaat enkel uit professionele dansers die speciaal zijn gevraagd of door iemand zijn geïntroduceerd. Ik zie de dansers voor me, staand aan de barres die aan drie kanten van de zaal zijn aangebracht. Ik zie de vrijstaande barres midden in de zaal, een plek waar ik gestaan zou kunnen hebben. Ik ben er niet. Dit is onderdeel van een verhaal dat me ooit is verteld.

James sluipt door de studio in zijn zachte kleren, op zijn zachte schoenen. Hij sluipt niet. Hij glijdt. Het lijkt of hij de dansers niet observeert, maar zij zijn zich bewust van zijn blik, welwillend maar doordringend.

‘... en contain.’

De dansers denken dat ze weten wat hij bedoelt met ‘containment’. Hij vraagt hun het bovenlichaam stil en geplaatst te houden, de beweging van de benen mag de positie van de torso niet verstoren. Ze denken dat hij wil dat ze stevig in de vijfde positie komen staan, zonder haast te maken of het moment te laten vervagen. James bedoelt meer dan dat. Hij bedoelt altijd een beetje meer. Hij steekt zijn hand op en zegt: ‘Dank je Masha.’ Dat is het teken waarop Masha stopt met het spelen van de mazurka van Chopin, die ze met zware handen en grote precisie zit te pingelen. Masha laat de toetsen los en pakt de *New York Post*.

James loopt langzaam naar een van de centrale barres, waar iedereen hem kan zien. ‘Containment,’ zegt hij, ‘is een van de dingen die het ballet ons schenkt.’ Hij gaat in demi-pointe in de vijfde positie staan: hielen omhoog, evenwicht. Hij demonstreert geen technische perfectie; hij is van middelbare leeftijd en draagt sneakers. Hij demonstreert intentie.

James stapt uit de vijfde positie, hij heeft geen geduld met zijn lichaam. ‘Muziek zet ons aan tot beweging, tot dans,’ zegt hij. ‘Maar als we in de muziek stil staan, absorberen we al haar kracht. We slaan de muziek op in onszelf, wij zijn de “contai-

ner”. Niet elke beweging hoeft de wereld in. We mogen ook iets voor onszelf houden. Beheerst. Krachtig.’

Hij lacht.

‘Ingetogen,’ zegt hij. De klank van zijn stem verleent het woord een zekere sensualiteit. ‘Ingetogen.’

Een subtiel begrip dat zich lastig laat omschrijven. ‘Andere kant,’ zegt hij met een hoofdknik naar Masha, die snel haar krant weer weglegt. De dansers draaien zich om en leggen hun rechterhand op de barre. Het is nog vroeg, ze staan nog aan de barre, maar de dansers voelen dat James iets moois of waars of dieps heeft gezegd. Dat is de reden dat ze hier zijn. Ook al zijn zijn uitspraken niet altijd even duidelijk, ze scheppen een prettige sfeer. Het is fijn herinnerd te worden aan het feit dat je een kunstenaar bent, zeker op een maandagochtend, met een hele week van repetities voor de boeg en een vreemde pijn in je heup.

James kijkt de studio rond en scant de dansers. Lesgeven is hopen.

Zijn blik blijft hangen bij Alex, al kan hij zich diens naam niet meer herinneren. Een van zijn vaste leerlingen heeft hem meegebracht en hem geïntroduceerd als: ‘Een vriend van me uit het Atlanta Ballet.’

James observeert en doceert al lang. Hij ziet snel waar hij aan toe is. Hij kijkt naar Alex en denkt: aardig maar wel wat stijf, misschien een late starter, goed lichaam maar – dan stopt hij. Het is alweer zo lang geleden dat iemand hem heeft verrast.

Verbeeld je wat ik me verbeeld.

Alex heeft goed geluisterd.

‘Ingehouden.’

‘Stil staan ín de muziek.’

‘Ingetogen.’

Er valt iets op zijn plek in Alex’ hoofd, alsof het laatste getal

van een cijferslot wordt ingevoerd. Hij tilt zijn hielen op, verplaatst zijn gewicht naar zijn voorvoeten en kruist zijn benen opnieuw. Dan tilt hij zijn armen op. Hij staat stil.

James kijkt.

De muziek klinkt. Masha improviseert om de dansers de tijd te geven hun balans te vinden. 'Je centrum vinden', noemen ze dat zelf.

Alex merkt dat zijn lichaam is veranderd. Op de een of andere manier zijn James' woorden ingedaald. Hij begrijpt dat hij een 'container' is. Voor muziek, voor beweging. Dat zijn dingen die hij kan vasthouden en beheersen. Een aha-moment dat een hele wereld opent. Zonder drugs heeft hij dit nog nooit ervaren.

Deze jongen, deze jonge man, is inderdaad laat begonnen met dansen en hij geneert zich nog steeds voor zijn liefde voor ballet. Het wereldje, de muziek, de kostuums, het is allemaal niet 'van hem'. Hij is een echte vent, een Amerikaanse kerel van gemengde afkomst, een jongen uit de arbeidersklasse. Hij zou zijn coördinatie, zijn kracht en zijn soepelheid ergens anders moeten inzetten. Waarom zou hij in een maillot op een podium rondspringen, met make-up op zijn gezicht, alsof hij de prins uit het sprookje zelf was?

In zijn tienerjaren rechtvaardigde hij zijn obsessie door haar een ontsnapping te noemen, een kans, een plek om mooie meiden te ontmoeten. Hij kon springen en hij kon draaien. Hij was een jongen, hij kreeg beurzen. Nu is zijn carrière van de grond gekomen en is hij ambitieus. Hij begrijpt niet goed waarom hij ook een beetje depressief is. Hij houdt niet van de manier waarop hij danst.

Hij wil dat het allemaal iets te betekenen heeft. Ballet. Zijn hele leven misschien wel.

Nu hij les krijgt van James ontdekt hij voor het eerst hoe hij

zelf iets zou kunnen maken. In stilstand. Met zijn lichaam, dat niet perfect is, en zijn geest, die op dit moment een grote puinhoop is. Hij is tweeëntwintig.

Hij is beeldschoon. Hij creëert schoonheid.

Hij voelt zich geen man, geen kind, geen jongen.

Hij voelt zich een god. ‘Maar niet als een klootzak.’ (Dit is wat Alex tegen mij zegt als hij zijn kant van het verhaal vertelt. Op de manier van vertellen en het gezichtspunt na is het dezelfde versie als die van James. Misschien zijn het onbetrouwbare vertellers, maar op dit punt vormden ze in elk geval een perfect paar.)

James ziet dat Alex zich een god voelt.

Misschien dringt er een straaltje licht door de vuiligheid van een nabijgelegen raam dat een gouden gloed werpt op Alex’ wang, zijn sleutelbeen, een pees in zijn gestrekte arm. Zijn gelaatstrekken zijn te grof om mooi genoemd te kunnen worden, maar in clair-obscur ziet iedereen er adellijk uit.

‘Ja,’ zegt James. Hij knikt naar de jongen en steekt een wijsvinger in de lucht. ‘Dat is precies wat ik bedoel. Prachtig.’

Alex kijkt naar James. Bevestiging. Hij is niet gek. Hij voelde niet alleen iets, het was ook zichtbaar. Iemand zag het. James.

James merkt dat hij deze jonge man centraal stelt in zijn les, hij test kracht en zoekt naar zwakheden. Hij ziet hoe zijn woorden vorm krijgen in het lichaam van de jongen. Begrijpen wat er wordt bedoeld is een talent, dat begrip teruggeven is iets anders. James voelt iets in zijn borst en merkt dat hij gelukkig is. Na de les gaat hij een paar minuten op een stoeltje in een hoek van de zaal zitten, bereikbaar. Hij neemt bedankjes in ontvangst en wisselt wat roddels uit. Alex treuzelt, hij wil privacy. Later zou hij tegen James zeggen dat hij bang was zichzelf voor gek te zetten of iets stoms te zeggen. Hij is niet zo goed met woorden, maar als ze met hun tweeën zijn en James hem

vriendelijk en geïnteresseerd aankijkt, doet hij zijn best.

‘Ik heb in het afgelopen anderhalf uur meer geleerd dan in mijn hele fucking leven,’ zegt Alex. ‘Ik ben de hele zomer nog in New York. Ik wil graag, ik bedoel, kan ik misschien les krijgen van u? Misschien zelfs, ik weet niet of u individueel lesgeeft, of zoiets?’

Wat hij bedoelt is: ik heb het gevoel dat ik pas net ben geboren.

‘Ja,’ zegt James op precies de juiste toon. Met zwaarte, met diepte. ‘Laten we samenwerken. Heel goed.’

‘Ik wil...’ Alex maakt zijn zin niet af. Hij wil zo veel. ‘Ik wil graag dat er iemand...’ Verder komt hij niet. Het is niet zo dat hij hulp nodig heeft, al is dat eigenlijk wel zo. Maar hulp krijgt hij wel. Hij is een man die wil dansen, gezien worden is niet het probleem. Wat hij nodig heeft is dat iemand hem helpt zichzelf te zien. Hij heeft liefde nodig. Hij heeft een vriend nodig. Hij heeft schoonheid nodig. Hij heeft iemand nodig die met hem over kunst praat. Hij heeft–

‘Ik begrijp het,’ zegt James.

Dit is wat ik me herinner.

James vertelt me over zijn ontmoeting met Alex. We zitten op onze vaste plek in het huis aan Bank Street waar mijn vader en James wonen. Ik woon daar niet, ik ben op bezoek. Iedereen noemt het appartement gewoon Bank Street, alsof het het enige huis in die straat is. Het is de begane grond van een vier verdiepingen tellend bakstenen appartementencomplex, door mijn vader in 1975 met geld van een erfenis aangeschaft. James zit in de grote woonkamer achter de vleugel, en ik zit naast hem op het verrijdbare trapje dat gebruikt wordt voor de hoge boekenkasten naast de ramen. De wieltjes lopen een beetje stroef en de katten hebben de zitting nogal toegetakeld.

Ik woon niet in Bank Street, ik heb er ook nooit gewoond, maar in mijn hart voelt dit als thuis.

James en ik zijn familie van elkaar, maar ook weer niet. We zijn docent en leerling, maar ook weer niet.

Vertrouwelingen van elkaar, maar ook weer niet.

Ik zou zijn dochter kunnen zijn, maar dat ben ik niet.

Mijn vader en James gebruiken sinds kort het woord 'partner' als ze naar elkaar verwijzen. James zei tot nu toe 'metgezel'. Ik heb hen nooit het woord 'vriend' of 'minnaar' horen gebruiken. Ze zijn drieëntwintig jaar samen.

Ik houd heel veel van James. Ik houd ook van mijn vader.

Beter gezegd: ik houd van mijn vader, maar ik zou graag James willen zijn. Misschien bedoel ik wel: hébben? Ik ben vierentwintig.

Ik heb Alex nog niet ontmoet. Dat gaat snel gebeuren.

'Ik ben niet meer zo jong,' zegt James. Hij slaat zijn armen over elkaar en kijkt fronsend naar de toetsen. 'Op een gegeven moment, en dat moment heb ik nu bereikt, besef je dat je over je hoogtepunt heen bent. Dat je je kinderdromen niet waar zult maken. Dat je nieuwe dromen zult moeten maken. Maar ik héb helemaal geen nieuwe dromen.'

Hij slaat een toets op de vleugel aan.

'Het gaat niet om mij,' zegt hij. 'Het gaat om het voortbestaan van die dingen die ik belangrijk vind. Dat ik ze aan iemand kan doorgeven. Anders neem ik alles wat ik belangrijk vind mee in mijn graf.'

Hij slaat een paar akkoorden aan. De vleugel moet gestemd worden.

'Dat is niet helemaal waar,' zegt hij. 'Iedereen wil gewoon een tweede kans krijgen.'

Ik geloof dat ik begrijp dat je soms een tweede kans wilt krijgen en ik ben nog maar vierentwintig.

‘O, Carlisle.’ Hij lacht bijna. ‘Weet je wat nog erger is dan het opgeven van een droom? Ontdekken dat je er geen hebt.’

Misschien gaat hij huilen.

‘Het gaat niet om die jongen,’ zegt hij. ‘Begrijp je dat?’

En dan—

‘Is het het waard? Al die...’ Hij sluit zijn ogen. ‘Al die verwoesting.’

Ik weet niet zeker wat hij met verwoesting bedoelt. Zichzelf? Zijn carrière? Zijn relatie met mijn vader?

Misschien bedoelt hij gewoon het leven.

Dagvaarding

Het is een schokkend telefoontje. Niet omdat ik het niet had verwacht, maar omdat het bijna precies is wat ik had verwacht. Dingen gebeuren nooit zoals je je had voorgesteld, maar dit is wel degelijk James die zegt dat Roberts gezondheid nu hard achteruitgaat en dat het einde in zicht is. Het enige wat ze nog kunnen doen is het Robert zo comfortabel mogelijk maken. Ze denken in weken, niet in maanden.

Robert. Mijn vader.

Het einde is in zicht. Zo comfortabel mogelijk. Zelfs de toon waarop James 'O, Carlisle' zegt. Ik wist het allemaal al. Misschien ook niet zo gek. Die dingen zeg je nou eenmaal.

James verontschuldigt zich voor het vroege tijdstip. In New York is het negen uur in de ochtend, hier in Los Angeles is het pas zes uur. Dat deel had ik niet voorzien. Tijd. Het lichaam weet of het ochtend is of avond, maar het kan niet altijd heden en verleden uit elkaar houden. Al jarenlang voelde ik dit telefoontje aankomen. Mijn lijf heeft dit gesprek al gevoerd.

Ik vraag of Robert me wil zien.

'Dat heeft hij altijd gewild,' zegt James met een zucht. 'Maar hij heeft zichzelf zo klemgezet. Ach, wat doet dat er nu nog toe?'

Wat deed dat er ooit toe? Toch denk ik dat ik het wel begrijp. Robert wil dat ik hem vergeef, maar hij wil ook duidelijk maken dat onze vervreemding helemaal mijn schuld is. Hij zou

willen dat het allemaal niet was gebeurd, maar hij wil tegelijkertijd geen afstand doen van de emoties die hij heeft opgedaan. Hij wil–

‘Je weet hoe Robert is,’ zegt James.

Ik weet niet goed of ik mijn vaders karakter ken of dat ik dat van mezelf in hem projecteer. Misschien ken ik hem wel omdat ik gaandeweg hem ben geworden. De appel valt niet ver van de boom.

James denkt hardop verder. Robert ligt nog in het ziekenhuis. Ik kan beter wachten tot hij weer thuis is en zich een beetje genesteld heeft. Natuurlijk is dat beter. Ziekenhuizen zijn infantiliserend: de hemden, de ondersteken. Robert zou op achterstand staan. Bank Street is de zetel van hun macht. Dat betekent dat ik de eisende partij ben. Je hoopt het betoverde koninkrijk binnen te gaan, of eruit te komen als het allemaal niet lukt. Je gaat niet een betoverd koninkrijk binnen om de tovenaars te vergeven.

‘Ik wil dat het goed verloopt,’ zegt James. ‘Jullie ontmoeting. Er is een gunstig moment in de werking van de medicatie. Dan is hij helder en tegelijkertijd bijna gelukzalig. Dan heeft hij geen pijn.’

Een verzoening op je sterfbed is waarschijnlijk een prima plan voor de stervenden, die binnen afzienbare tijd van al hun lasten zijn verlost, of je hen daarbij nu helpt of niet. Het zijn de levenden die door moeten ploeteren en het gewicht van al die verspilde jaren, en nu ook nog hun verdriet, van de ene arm op de andere overhevelen.

‘Carlisle.’ Hij zwijgt en even heb ik het idee dat ik James heel duidelijk voor me zie, zoals hij daar staat bij het kleine tafeltje in Bank Street, telefoon in zijn hand. ‘Ik weet niet wat er is gebeurd,’ zegt James. ‘Ik bedoel, hij heeft me nooit verteld wat er zich precies tussen jullie heeft afgespeeld. Maar wat dat ook

geweest moge zijn, dat is niet de oorzaak van jullie breuk. Dat zit in hem, in hoe hij is. Ik weet niet of je hem kunt vergeven. Ik weet niet eens of je dat zou moeten doen. Als je niet wilt komen begrijp ik dat heel goed.'

Ik probeer Robert voor me te zien, ik probeer zijn lichaam in tijd en ruimte te plaatsen. Ik krijg een brandend gevoel in mijn borst, niet in mijn hart maar in mijn longen, mijn ribben, mijn zachte kraakbeen, mijn botten. *What's bred in the bone will come out in the flesh.* Wat aangeboren is zal zich vroeg of laat manifesteren. Komt dat uit de Bijbel? Of is het Shakespeare?

Bloed van mijn bloed. Vlees van mijn vlees. Ik ben zijn dochter. Hij is mijn vader.

Ik doe mijn ogen dicht.

'Natuurlijk kom ik,' zeg ik. 'Natuurlijk.'

Poulenc voor beginners

Bank Street. New York. Ik ga op bezoek bij mijn vader en James.

Het is 1983. Ik ben tien en ik zit in een vliegtuig.

Kort voor de landing ben ik in slaap gevallen en als ik wakker word, merk ik dat de man naast me naar me zit te kijken. We hebben tijdens de vlucht niets tegen elkaar gezegd en ik heb vagelijk de indruk dat hij een zakenman is, omdat hij een aktetas bij zich heeft en tijdens de vlucht papieren zat te bekijken in plaats van een boek of een tijdschrift te lezen. ‘Ik moet zeggen dat je er heel onschuldig uitziet als je slaapt,’ zegt hij. Hoezo móét hij dat zeggen? Die opmerking slaat nergens op, maar dit is het jaar dat mensen op een ongemakkelijke manier mijn leeftijd verkeerd gaan inschatten. Dat komt doordat ik zo lang ben.

Trouwens, ik zal nooit meer in een vliegtuig in slaap vallen.

Ik draag een witte linnen broek en een oranje linnen bloesje met aangerimpelde kapmouwtjes. Ik heb die kleren zelf uitgezocht, ondanks het bezwaar van mijn moeder dat een witte broek niet erg praktisch is in New York en dat linnen altijd kreukt. Ze heeft me geleerd te strijken, ofschoon mijn vader strijken leuk vindt. Ik denk dat ze vergeten is hoe hij is.

Op LaGuardia wacht mijn vader me op, *The New York Times* onder zijn arm. Hij is dol op de kruiswoordpuzzel maar hij bewaart altijd een makkelijke opgave voor mij. Hij maakt

meteen een compliment over mijn outfit. ‘Wat zie je er fantastisch uit.’ Hij maakt nog een paar opmerkingen, over mijn nieuwe kapsel, over de vier centimeter die ik ben gegroeid sinds de laatste keer dat hij me zag, en over het feit dat ik de armband draag die hij me met Kerstmis heeft gegeven. Dat soort details vallen hem onmiddellijk op. Hij waardeert het als je je best doet.

Mijn vader heeft wel een auto – een Cadillac Eldorado met zachte witte zittingen en een rood stuur; hij beweert dat dit de laatste comfortabele auto is die er ooit is gemaakt – maar daarin rijdt hij nooit naar het vliegveld. Als we in het weekend de stad uit gaan om iemand te bezoeken mag ik in die auto, als de uitnodiging tenminste niet, zoals James het uitdrukt, ‘te té’ is. Zonder het onderscheid te begrijpen weet ik inmiddels dat Fire Island te té is, maar de Hamptons meestal niet.

We nemen altijd een taxi naar Bank Street.

Het is eind augustus. Iedereen zegt dat augustus een vrese-lijke maand is om in de stad te zijn, maar mijn vader coördineert bijna de hele zomer het Boxhill Dance Festival in het noorden van de staat New York. Hij is de manager, niet de artistiek leider, en dat betekent dat hij problemen moet oplossen. Mijn bezoekje – ik kom ook nog een week met Pasen of met Thanksgiving – is gepland na het festival, en mijn vader is dus weer in de stad. James gaat soms naar Boxhill om les te geven, soms niet.

Tijdens dit bezoekje – ik ben tien jaar – vertelt mijn vader me dat het niet goed gaat met James. Hij zegt het als we op het vliegveld in de rij staan voor een taxi.

Ik vraag wat er aan de hand is.

‘Gevoelens,’ zegt hij. Hij slaat een arm om me heen. Hij draagt een zwaar gouden horloge. Zijn overhemd ruikt naar het wasmiddel dat ze gebruiken, een ander middel dan mijn

moeder altijd koopt. Mijn vaders lichaam is heel stevig, op het middelste deel na, dat zacht is. Je zou niet zeggen dat hij ooit danser is geweest. Bij mijn moeder zie je dat meteen, ook al werkt ze nu gewoon op een kantoor. Ze heeft een kaarsrechte houding en loopt met haar voeten iets naar buiten gedraaid. Ze kan haar lange haar in een paar seconden in een perfecte knot draaien, en ze heeft maar een of twee spelden nodig om het vast te zetten. Ik heb wilde krullen en heb meer spelden nodig.

Mijn vader heeft niet zo lang gedanst. Hij is ouder dan mijn moeder en hij heeft slechte knieën, waardoor hij een beetje stijf loopt. Hij heeft ook wilde krullen, tenminste als je hem 's morgens ziet voordat hij ze met haarwater heeft gladgestreken.

‘Het punt is,’ zegt hij, ‘dat sommige van onze vrienden ziek worden. Dat is nu al een tijdje zo, en James trekt zich dat erg aan. Ik ben ook verdrietig, heel erg verdrietig zelfs, maar James kan zijn gevoelens niet altijd opzij zetten. Hij is niet zoals wij.’

Ik twijfel aan dit ‘wij’. Ik wil net zo zijn als James, net zo briljant. Na elk bezoekje keer ik met nieuwe woorden uit zijn vocabulaire terug naar mijn moeder, compleet met Mid-Atlantisch accent.

Mijn vader zegt dat het met hem en James goed gaat. Het gaat prima met hen, ze zijn kerngezond. Ze maken zich zorgen om andere mensen. ‘Misschien heb je er weleens van gehoord,’ zegt hij, ‘van je moeder.’

Dat is niet zo. Op dit moment is er weer een man in het leven van mijn moeder. Ze heeft niet eerder een vriend gehad omdat ze zo kieskeurig is. Laatst zag ik Ben naar haar borsten kijken. Het idee dat mijn moeder borsten heeft waar een man naar zou willen kijken, maakt me bang. Ergens heb ik het gevoel dat het een slecht voorteken is. ‘Een slecht voorteken’ is een uitdrukking van James.